

Fővárosi Ítéltábla
mint másodfokú bíróság
2.Mf.31.124/2024/7.

A Fővárosi Ítéltábla mint másodfokú bíróság a dr. Fabók András ügyvéd (cím15) által képviselt **Felperes1** (felperes címe) felperesnek – a dr. Szincsák Adrienn kamarai jogtanácsos által képviselt **Alperes1** (cím1) alperes ellen, - akinek a pernyertessége érdekében a dr. Sebők Attila Tamás kamarai jogtanácsos által képviselt **beavatkozó1 Zrt.** (cím3) a perbe beavatkozott - baleseti kártérítés megfizetése tárgyában indult perében a Fővárosi Törvényszék 8.M.70.083/2020/180. sorszámú ítélete ellen a felperes által 183. sorszámon előterjesztett fellebbezés folytán meghozta az alábbi

részítéletet:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét nem fellebbezett részében nem érinti, fellebbezett részében, az elmaradt jövedelem, mint kártérítés, az ezen a címen járó járadék, továbbá a nemvagyoni kártérítés tekintetében, a perköltségre, az eljárási költségekre és az illetékekre kiterjedően hatályon kívül helyezi és az elsőfokú bíróságot – ebben a körben - a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasítja. Az elsőfokú ítéletet részben megváltoztatja és a pótlékl1 vonatkozásában a bruttó megjelölést mellőzi, a törzsgárda jutalom címén fizetendő összeget 286.000 (kétszáznyolcvanhatezer) forintra felemeli, egyebekben helyben hagyja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek és a beavatkozónak személyenként 500.000 (ötszázezer) - 500.000 (ötszázezer) forint másodfokú perköltséget. A fellebbezési eljárás 1.175.000 (egymillió-százhetvenötezer) forintos illetékét az állam viseli.

A hatályon kívül helyezett ítéleti rendelkezések tekintetében a felek másodfokú perköltségét személyenként 250.000 (kétszázötvenezer) forintban, a fellebbezési illeték összegét 1.325.000 (egymillió - háromszázhuszonötezer) forintban állapítja meg.

A részítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

Indokolás

Az elsőfokú bíróság határozata és az általa megállapított tényállás

[1] A Fővárosi Törvényszék a 2023. december 13. napján meghozott 8.M.70.083/2020/180. sorszámú – 8.M.70.083/2020/184. sorszámú végzéssel kijavított – ítéletével 23.851.433 forint elmaradt munkabérekülönbözet és késedelmi kamat megfizetésére kötelezte az alperest a 8.M.2935/2017/110. számú ideiglenes intézkedést elrendelő végzés hatályon kívül helyezésével. Keresetveszteség járadék címén 2024. január 1-jétől minden hónap 10. napjáig havi 374.910 forint megfizetéséről rendelkezett és ebben a körben az elsőfokú ítéletet előzetesen végrehajthatónak nyilvánította. Az előbbieken felül bruttó 223.753 forint törzsgárda jutalom, bruttó 134.564 forint, továbbá bruttó 116.900 forint pótlék1 és bruttó 1.446.994 forint cafetéria megfizetésére kötelezte az alperest. Az elsőfokú bíróság az előbbieken kívül 23.000 forint lejárt összegű bankszámlaköltség és ezen a címen 2024. január 1-jétől minden hónap 10. napjáig havi 500 forint járadék, továbbá 190.000 forint utazási költség és a késedelmi kamat, 8.000 forint rezsi többletköltség, 52.800 forint csekély értékű ajándék, bruttó 580.000 forint 30 éves jubileumi jutalom és a késedelmi kamat, továbbá 200.000 forint rezsitámogatás, 16.500 forint kórházi ellátás ellenértéke és 1.300.000 forint nemvagyoni kártérítés megfizetésére kötelezte az alperest, ezt meghaladóan a keresetet elutasította. A pernyertesség arányához igazodóan rendelkezett az eljárási illeték és az eljárási költségek viseléséről, továbbá a felperest kötelezte az alperes és az alperesi beavatkozó részére személyenként 500.000 forint perköltség megfizetésére.

[2] Az elsőfokú bíróság által megállapított tényállás szerint a felperes 1993. február 2. napjától állt munkaviszonyban az alperessel autóbuszvezető munkakörben. Csuklós autóbuszt vezetett és jellemzően délutáni, éjszakai műszakban, többször hétvégén végzett munkát. A szakmai jártassága, tapasztalata alapján 2008-tól alkalmas volt a kezdő autóbuszvezetők számára a szakmai tapasztalat átadására.

[3] 2012. június 11-én munkavégzés során a felperes balesetet szenvedett el. A beosztása szerint a járatszáml busz viszonylatán vezette a gépjárművet, amikor a cím17n az út egyenetlensége miatt a vezetőülés feletti szervízajtó zárja kinyílt, az ajtó a falnak ütdött és egy kb. 40 kg-os konzol ráesett a felperes fejére. A 2012. július 27-i vizsgálatok során azt állapították meg, hogy a C VI. csigolya mellső és középső columnája elmozdulás nélkül eltört. A sérüléssel összefüggésben a felperes 2012. június 11-étől, 2013. július 31. napja, továbbá 2013. szeptember 4. és szeptember 21. napja között táppénzes állományban volt. Ekkor sor került az üzemorvosi vizsgálatra, amelyen a felperest autóbuszvezető munkakörre nem találták alkalmasnak. Az alperes 2013. szeptember 23-tól udvari munkás munkakörben foglalkoztatta a felperest, de 2013. november 7-től a felperes erre a munkakörre is alkalmatlan minősítést kapott, illetve 2013. november 21-én a gépjárművezető 2-es csoportú munkakörre sem találták alkalmasnak. Az alperes, mint TB kifizető hely a 2012. június 18-i határozatával üzemi balesetnek ismerte el a felperes balesetét azzal, hogy baleseti ellátás illeti meg.

[4] Az alperes a 2013. december 16. napján kelt felmondással a Munka Törvénykönyvéről szóló 1992. évi XXII. törvény (a továbbiakban: rMt.) 65. § (1) bekezdése

és 66. § (2) bekezdése alapján megszüntette a felperes munkaviszonyát. Az indokolás szerint a felperes nem alkalmas sem a forgalmi gépjárművezető, sem az udvari munkás munkakör ellátására, ezért egészségügyi alkalmatlanságra tekintettel kellett intézkedni a munkaviszonya megszüntetéséről. A felperes munkaviszonya 90 nap felmondási időt követően 2014. március 16. napjával szűnt meg. Az alperes öt havi távolléti díjnak megfelelő végkielégítést fizetett az udvari munkakörhöz kapcsolódó bruttó 289.632 forint alapján. A felmondást megelőzően az alperes nem egyeztetett a felperessel az egészségi állapotának megfelelő munkakör felajánlásáról.

[5] A felperes 2014. január 13-án terjesztett elő keresetlevelet a munkahelyi balesetével összefüggő kártérítés megfizetése iránt, illetve ezzel egy időben társadalombiztosítási eljárásokat is kezdeményezett. 2014. január 7-én Budapest Főváros Kormányhivatala Rehabilitációs Szakigazgatási Szerve az egészségi állapotát 68 %-nak minősítette azzal, hogy nem minősül megváltozott munkaképességűnek. A társadalombiztosítási határozatot a felperes jelen per időtartama alatt keresettel támadta, a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság a 33.M.212/2015/26. számú ítélettel hatályon kívül helyezte és a társadalombiztosítási szervet új eljárásra és új határozat hozatalára kötelezte. A megismételt eljárás során hozott újabb társadalombiztosítási határozatot a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság ismét hatályon kívül helyezte.

[6] Az elsőfokú bíróság az rMt. 11. § (1)-(4) bekezdései, 174. § (1)-(5) bekezdése, 177. § (1), (2) bekezdése, 178. § (1)-(5) bekezdése, 179. § (1), (2) bekezdése, 182. §, 183. § (1), (2) bekezdése alapján vizsgálta a felperes keresetét, a 116. sorszámú keresetváltoztatás alapján. Ebben a felperes a perbeli balesettel összefüggésben 5.000.000 forint nemvagyoni kártérítés mellett, a buszvezetői és az udvari munkás munkakör közötti bérkülönbség megfizetését kérte a végkielégítésre és a szabadságmegváltásra kiterjedően. A munkahelyi baleset folytán kiesett jövedelmére tekintettel a munkaviszonya megszűnését követő időponttól kártérítésként munkabérkülönbség, utazási költségtérítés, gyógyszerköltség, kulturális többletköltség, bankszámlaköltség, rezsi többletköltség lejárt összege és járadék, továbbá törzsgárda jutalom, pótlék1, cafetéria, megfizetésére kérte kötelezni az alperest, ezen kívül étkezési költség, eladott lakás visszapótlásából eredő kár, ingatlanközvetítési díj mint kár, bérleti díj, lejárt összege és járadékként történő megfizetése, egyszeri rezsitámogatás, csekély értékű ajándék utalvány és 30 éves jubileumi jutalom megfizetése iránt terjesztette elő a keresetét.

[7] Az elsőfokú bíróság elsődlegesen az elévülés kérdését vizsgálta. Megállapította, hogy a felperes 2014. január 13-án terjesztette elő a keresetlevelét, azonban ekkor már rendelkezett a 2011. május és 2012. május közötti bruttó bére adataival és az udvari munkás munkakörhöz kapcsolódó béradatokkal is. Ebből következően semmi nem zárta el attól, hogy a balesettel összefüggő kereseti kérelmeit konkrét jogcím és összegszerűség alapján terjessze elő. A felperes minden releváns béradat birtokában volt, ezt támasztotta alá az akkori jogi képviselője és a beavatkozó közötti pert megelőző levelezés tartalma is. Ennek ellenére hiányosan terjesztette elő a keresetét.

[8] Az elsőfokú bíróság nem tekintette jelen ügy elbírálására kiható előkérdésnek a per tárgyalásának 2014. június 27-i felfüggesztésekor megjelölt kérdéseket. A felperes kezdeményezte a per tárgyalásának a felfüggesztését és annak folytatását 2017 januárjában sem kérte, holott az egészségi állapotához kapcsolódó szakértői vélemény már 2014 októberétől rendelkezésre állt. Az elsőfokú bíróság mindezekre tekintettel arra a következtetésre jutott, hogy a felperes az igényérvényesítésével késlekedett, ezért az elévülés szempontjából ezt az időszakot nem lehetett az elévülés nyugvásának tekinteni. A felperesnek már a keresetlevél beadásakor lehetősége volt arra, hogy a kérelmeit konkrétan számszerűsítse, megjelölve a jövedelemkiesését, a két munkakör közötti különbözetet, a cafetéria és az egyéb összegek tekintetében is. Mindezek ellenére 2018. február 5-én terjesztett elő konkrétösszezszerűségeket tartalmazó keresetet az elmaradt munkabérrel összefüggésben. Ezért az rMt. 11. §-a alapján a hároméves elévülési időt figyelembe véve a munkabér különbözettel összefüggő, 2015. február 5-ét megelőző időszakra vonatkozó kérelmek elévültek, kiterjedően a 2014. márciusában kifizetett végkielégítés különbözettel összefüggő keresetre. Ezért az ezzel összegű összefüggő kereseti kérelmeket az elsőfokú bíróság elutasította.

[9] A munkabérkülönbözet számításával összefüggésben kifejtette, hogy a balesetet megelőző egyéves - négy lezárt negyedévi - átlagkereset adatait kellett figyelembe venni, amit az alperesi adatszolgáltatás alapján 363.186 forintban határozott meg, figyelemmel az rMt. 152. §-ára. A 2012. március 31- től, 2012. március 31-ig terjedő időszakra 4.358.208 forintban határozta meg a felperes bruttó jövedelmét. A 2013-ban és 2014. év elején megvalósult béremelést a baleseti járadék alapjául szolgáló átlagkereset meghatározásáról és a járadék számítási módjáról szóló 1/2006. (V. 22.) PK véleményben (a továbbiakban: PK vélemény) foglaltakra hivatkozva nem vette figyelembe. Nem találta alaposnak a felperes érvelését azzal kapcsolatban, hogy az átlagjövedelmét az őt foglalkoztató szervezeti egységben, a vele azonos munkakört betöltő munkavállalóknál ténylegesen megvalósult bérfejlesztésre tekintettel kell számolni. Ezzel összefüggésben az rMt. 184. § (3) bekezdése alapján kifejtette, hogy sem a konkrét szervezeti egység, sem az azonos munkakörű munkavállalók perben beszerzett béradatainak nem volt jelentősége, mert jelen per tárgya nem a kártérítés módosítása volt.

[10] Az elsőfokú bíróság erre figyelemmel rendelt el azösszezszerűség meghatározására szakértői bizonyítást és az előterjesztett szakvéleményt az érdemi döntés meghozatalakor irányadónak tekintette. A PK vélemény alapján kifejtette, hogy az álláskereső járulék nyugdíjjárulék köteles jövedelem, a rokkantsági ellátás azonban nem képez járulékalapot. A személyi jövedelemadó kapcsán az alperesi beavatkozó hivatkozását nem találta alaposnak, mivel a felperes által megszerzett társadalombiztosítási ellátások személyi jövedelemadómentesek voltak, a járulékokat pedig megfelelően vette figyelembe a szakértő. Az elsőfokú bíróság a szakértői kalkulációkat annyiban korrigálta, hogy 2023 januárjában a vezérigazgatói utasítás értelmében egy egyszeri, 12 %-os béremelés történt, erre a hónapra ezért bruttó 742.606 forint munkabérrel kellett számolni. 2023 februárjától viszont a 2022 decemberi összeg alapján kellett számolni, a szakértő által is figyelembe vett összeg alapján.

[11] Az elsőfokú bíróság alaptalannak találta a felperes keresetét abban a körben, hogy az alperes vezérigazgatójának sajtónyilatkozatai és az álláshirdetések alapján 2023. májusától

bruttó 850.000-1.000.000 forint összegű havi munkabér alapján kell meghatározni az elmaradt jövedelem összegét. név2 vezérigazgató vallomása nem igazolta, hogy a felperes a baleset hiányában minden kétséget kizáróan abba a felső 25 %-os bérsávba tartozna, ahol elérhető a jelzett jövedelem. A felperes által előadottak alapján, egy fiktív kalkulációra kerülne sor, amit az ítélezés során nem lehetett figyelembe venni, szemben a szakértő által konkrétan meghatározott összegekkel. A felperes követelése nem minősült kellően konkrét, mert a 850.000 forint és az 1.000.000 forint között jelentős eltérés volt, amely szintén, csak fiktív számítást tenne lehetővé.

[12] Mindezek alapján az elsőfokú bíróság a szakértő számításait fogadta el az elévülést követő időszakra, a 2022. december 31-ig számolt jövedelemkülönbséget tekintetében a 169. sorszám alatti szakvélemény alapján. 2023. évre az elsőfokú bíróság maga végezte el a béradatok kalkulációját, mert a szakértő nem a teljes évre határozott meg elmaradt munkabért. 2023. január 257.159 forintot, 2023. február és október között havi 282.490 forintot, 2023. novemberre 191.530 forintot, decemberre 274.910 forintot állapított meg.

[13] Az elsőfokú bíróság az rMt. 182. § c) pontja alkalmazásával megállapította, hogy a felperes a munkahelyi baleset következtében alkalmatlan volt a munkaköre ellátására, az állapota romlott. Munkavégzésre azonban alkalmas volt, az álláskereséssel kapcsolatban becsatolt iratok, pedig azt támasztották alá, hogy 2022 októberéig nem keresett munkát. Ezt követően az egészségi állapota romlása miatt már nem volt elvárható az álláskeresés, a munkavégzés. Mindezek alapján az elsőfokú bíróság arra a következtetésre jutott, hogy a rész-munkaidőben történő munkavégzés 2022. októberéig elvárható volt a felperestől, ezért az elmaradt jövedelemből az aktuális minimálbér felét járulékok nélküli összegben levonta. A per időtartama alatt az ideiglenes intézkedés alapján megfizetett havi 100.000 forint tekintetében kifejtette, hogy a felperes igazolta a személyi jövedelemadó bevallását ezen összegek után. Amennyiben a befizetést elmulasztotta, az adóhatósági kérdés, ezért nem eredményez jelen perben jogalap nélküli gazdagodást az adó mellőzésével történő számítás.

[14] A 2015. február 5. és 2023. december 31. napja közötti időszakra a felperesnek járó jövedelemkülönbséget 24.363.433 forintban állapította meg, ebből levonta az aktív korúak támogatását, azaz 512.000 forintot és 23.851.433 forint alapján marasztalta az alperest. Az aktív korúak támogatásával kapcsolatos juttatás levonása azért volt szükséges, mert annak visszafizetésére a hatóság nem szólította fel a felperest az elévülési időn belül. Az elsőfokú bíróság 2024. január 1. napjától rendelkezett a keresetvesztési járadék megfizetéséről a 2023 decemberétől érvényes 769.184 forint havi munkabér alapján.

[15] Az elsőfokú bíróság a 2018. évre előterjesztett törzsgárda jutalom, továbbá a pótlék1, csekély értékű utalvány és az egyszeri rezsitámogatás iránti keresetet azért találta alaposnak, mert azok a munkaviszony tényére figyelemmel az egyéni ledolgozott óráktól és a teljesítménytől függetlenül, a baleset hiányában megillették volna a felperest. A 2019. évre előterjesztett csekély értékű utalvány iránti igény azonban elévült, mert az erre alapított keresetet első alkalommal 2023. május 23-án terjesztette elő a felperes.

[16] Az elsőfokú bíróság a cafetériával kapcsolatban is vizsgálta az elévülés kérdését. A felperes a keresetét első alkalommal a 2019. március 26-i keresetmódosításában terjesztette elő, ezért a rMt. 11. §-a alapján a 2015. évre és a 2016. év első három hónapjára vonatkozó igénye elévült. Az elsőfokú bíróság az ezt követő időszakra a kereset alapján marasztalta az alperest.

[17] A balesetmentes közlekedéssel összefüggő pénzjuttatással kapcsolatos keresetet elutasította, mert ez a bérelem a tényleges munkavégzéshez kapcsolódott, a ledolgozott munkaórák, a balesetmentes szolgálat és a nehezített munkakörülmények alapján. A felperes tényleges munkavégzés hiányában erre a juttatásra nem tarthatott alappal igényt függetlenül attól, hogy a balesetet megelőzően milyen volt a teljesítménye. Az elsőfokú bíróság ugyanezen indokok alapján a jutalom, illetőleg a 70 forintos óradíjemelés kapcsán is elutasította a keresetet.

[18] A bankszámla költség tekintetében megállapította, hogy a felperes 2020 februárjától az elévülési időn belül terjesztette elő a keresetét. Az alperes a vele munkaviszonyban álló munkavállalóknak ezt a juttatást minden hónapban megfizette. Az elsőfokú bíróság ezért a kereset alapján marasztalta az alperest és 2024. január 1-jétől a jövőre nézve minden hónap 10. napjáig havi 500 forint járadék megfizetésére kötelezte.

[19] Az utazási költséggel kapcsolatos keresetet részben találta alaposnak és kizárólag azokra a hónapokra kötelezte az alperest annak megfizetésére, amelyekre a felperes a bérletvásárlást igazolni tudta. A felperes a perben 20 db bérletszelvényt csatolt, ezért ezek ellenértékeként 20 x 9.500 forint, azaz 190.000 forint utazási költségtérítés megfizetésére kötelezte az alperest, ezt meghaladóan a követelést elutasította.

[20] A rezszi többletköltséggel kapcsolatos keresetet túlnyomórészt alaptalannak találta, mert a felperes általános kárként kívánta érvényesíteni ezt az igényét, azonban ennek a törvényi feltételei nem álltak fenn. A felperesnek valamennyi érintett hónapra igazolnia kellett volna a rezsiköltségeket, a balesettel összefüggő többletfogyasztást. 2016-ban elköltözött és a rezsiköltséget az új ingatlannal kapcsolatban változatlanul érvényesítette, azonban a bérelt lakás a korábbi panellakástól eltérő, kertes ház volt. A két ingatlan a rezszi költségek szempontjából nem volt összehasonlítható. A felperesnek szakértő kirendelésére nem volt indítványa, csekkszelvényeket sem csatolt bizonyítékként. Részletes tényelődás és bizonyítékok hiányában, ezért az elsőfokú bíróság a keresetet – az igazolt 8.000 forint kivételével - alaptalannak találta.

[21] Alaposnak találta a bruttó 580.000 forint 30 éves jubileumi jutalom megfizetésére irányuló keresetet arra hivatkozva, hogy a baleset hiányában a felperes munkaviszonya 1993-tól állna fenn, tehát megilletné ez a juttatás. Az egyszeri 200.000 forintos rezsitámogatásra

írányuló kereset is alapos volt. Az összeget a Fővárosi Önkormányzat 2022-ben bocsátotta az alperes rendelkezésére, azonban a juttatást az alperes fizette ki munkáltatóként valamennyi, akkor állományban volt munkavállalója részére. Baleset hiányában a felperes munkaviszonya a rendkívüli rezsitámogatás biztosításakor fennállt volna, ezért ez az összeg is megillette.

[22] Az elsőfokú bíróság a kulturális többletköltségre alapított kárigényt alaptalannak találta. Kifejtette, hogy a felperes összesen egy darab, 10.000 forintra vonatkozó számlát csatolt, ami különféle újságokra, sajtótermékekre vonatkozott. A perben azt állította, hogy havonta 8-10.000 forintos többletköltsége van a kulturális fogyasztással összefüggésben. Ez azonban nem állt összhangban azzal az állításával, hogy semmilyen bevétele nem volt. Bevételek hiányában ilyen költségei sem merülhettek fel. A felperes a kulturális költségeit nem igazolta, de részletes tényelődást sem tett. Az elsőfokú bíróság a gyógyszerköltséggel kapcsolatos keresetet is alaptalannak találta arra hivatkozva, hogy a balesettel összefüggő gyógyszerek költségét a társadalombiztosítás fedezi.

[23] Az eladott lakással összefüggő kárigényt, az ingatlanközvetítői díj és a bérleti díj megfizetésére kiterjedően alaptalannak találta. tanú2 és tanú3 tanúvallomására figyelemmel megállapítható volt, hogy a felperes kért kisebb összegű kölcsönöket a tanúktól. Ezek a kölcsönök azonban nem igazolták, hogy a felperes a tulajdonában lévő ingatlan vételárát felélte, azt a létfenntartására fordította. Az elsőfokú bíróság ebben a körben is értékelte az eljárás elhúzódása kapcsán az elévülés körében kifejtetteket. Amennyiben a per kezdetén 2014. január 13-án hiánytalanul előterjeszti a keresetét és nem kezdeményezi sürgősen a tárgyalás felfüggesztését, az érdemi eljárási cselekmények már ekkor elkezdődhetnek volna. A felperes ezzel aktívan közrehatott abban, hogy 2017 év végéig érdemi bizonyítási eljárás nem történt jelen perben. A felperes ezen kívül nem bizonyított konkrét alperesi károkozó magatartást ezzel a kárigénnyel kapcsolatban. A felperesi ingatlan eladására az alperesnek közvetlen ráhatása nem volt, károkozó magatartást ebben a körben nem tanúsított. Az ingatlanforgalmi szakvélemény kiegészítésére károkozó magatartás hiányában nem volt szükség, ezért az ezzel összefüggő felperesi bizonyítási indítványt is elutasította.

[24] Az egyes egészségügyi ellátásokkal kapcsolatos kereset tekintetében azt állapította meg, hogy a felperes nem terjesztett elő bizonyítási indítványt az egyes vizsgálatokkal, ellátásokkal kapcsolatban. Kizárólag egyetlen tételt igazolt, egy nappali kórházban egynapos kezelés díját 16.500 forintban, ezért ezen összeg kivételével az elsőfokú bíróság a keresetet elutasította.

[25] A nemvagyoni kárigényt illetően az Alkotmánybíróság 34/1992. (VI. 1.) számú határozatára hivatkozva kifejtette, hogy a jogellenesség alapja a személyhez fűződő jog megsértése. A nemvagyoni kártérítés funkciója az elszenvedett sérelem hozzávetőleges kiegyensúlyozása, kompenzálása, az elszenvedett sérelemmel nagyjából egyenértéken, az adott körülmények mérlegelése alapján.

[26] Mindezek alapján értékelni kellett, hogy a felperes a munkahelyi balesete következtében testi károsodást, nyakcsigolyatörést szenvedett el. Pszichés károsodása is kialakult, de ezt jelentősen befolyásolta, hogy a jelen peres eljárás – felperesi közrehatásra – elhúzódott. A felperes a munkaviszonya megszűnését követően folyamatosan munkaképes volt, a táppénzes állománya leteltét követően a sérülése nem akadályozta a munkavégzését. A foglalkozási megbetegedés nem nyert igazolást a gerincelfajulás tekintetében, továbbá az nem állt összefüggésben az üzemi balesettel sem. Az elsőfokú bíróság nem látott lehetőséget a felperes által csatolt magánszakértői orvosi vélemény bizonyítékként történő értékelésére. Azt a felperes nyilatkozataként vette figyelembe, ezért nem volt szükség annak a kirendelt orvosszakértő véleményével történő ütköztetésére. A perben kirendelt szakértő egyébként a magánszakértői vélemény ismeretében is fenntartotta a szakvéleményét. Mindezek alapján az elsőfokú bíróság a felperes egészségi állapotának értékelésekor a perben kirendelt orvosszakértői véleményt tekintette releváns bizonyítéknak. Az alapján azt állapította meg, hogy a balesettel összefüggésben kifejezetten csekély, 5 %-os gerinckárosodás, emellett további 4 %-os pszichés károsodás, azaz összesen 9 %-os az összegézségkárosodás következett be. Ezért a felperes által 5.000.000 forintban előterjesztett nemvagyoni kárigény eltúlzott volt. A szakértő szerint jelen peres eljárás is pszichés megterheléssel járt a felperes számára, de a kifejtettek miatt ez nem növelte a nem vagyoni kártérítés összegét. Mindezek alapján 1.300.000 forintos összegű nemvagyoni kártérítés állt arányban az ügy körülményeivel, ezt meghaladóan a keresetet alaptalan volt.

[27] Az elsőfokú bíróság a 8.M.70.083/2020/184. számú végzésével kijavította az elsőfokú ítélet rendelkező részét azzal, hogy a pótlék1, a cafetéria és a rezsitámogatás bruttó összegnek minősülnek.

A felperes fellebbezése

[28] A felperes fellebbezésében elsődlegesen az elsőfokú ítélet megváltoztatását, másodlagosan a bizonyítás kiegészítése érdekében annak hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság újabb tárgyalásra és újabb határozat hozatalára történő utasítását kérte.

[29] A bizonyítás kiegészítését azzal összefüggésben kérte, hogy az elsőfokú bíróság nem a megfelelő bér adatok alapján rendelte ki a szakértőt, erre tekintettel az elmaradt munkabérkülönbözet, illetőleg a jövedelempótló kártérítés és járadék összege tévesen lett meghatározva. Az elsőfokú bíróság nem vette figyelembe az elmaradt munkabér számításakor a kiinduló bruttó átlagkereset összegeként a 2013. évben megvalósult 8,36 %-os bérnövekedést, továbbá a 2014-ben megvalósult 13,5 %-os bérnövekedést. Azt sem vette figyelembe, hogy 2017. május 1-jétől 8.000 forinttal kell megemelni a havi bruttó munkabér összegét és az így növelt munkabér érintették a további bérfejlesztések, így a később megvalósult 15 %-os béremelés. A szakértőt a bizonyítás kiegészítésével ennek megfelelően kell felhívni a szakvéleménye ismételt előterjesztésére. Ennek érdekében kérte a felperes a másodfokú bíróságtól a tényállás kiegészítését és az alapján a szakértő kirendelése érdekében az elsőfokú eljárásra vonatkozóan a bizonyítás körét érintő rendelkezést. Az elmaradt jövedelem összegszerűségét illetően hivatkozott arra is, hogy 2023. május 1-jétől legalább

bruttó 850.000 forint havi munkabér alapján kell elvégezni a számításokat. Amennyiben ezzel kapcsolatban a fellebbezési eljárásban nincs lehetőség a bizonyítás kiegészítésére, arra az esetre kezdeményezte az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését. Vitatta az elsőfokú ítéletet amiatt is, mert az elsőfokú bíróság téves következtetések alapján, megalapozatlanul vonta le az elmaradt jövedelemként járó kártérítés összegéből a mindenkori minimálbér 50 %-át, továbbá az aktív korúak ellátása kapcsán 512.000 forint helyett 340.000 forint levonása minősült jogszerűnek.

[30] A felperes a rezsitöbbletköltség tekintetében az elsőfokú ítélet megváltoztatásával az alperes kötelezését kérte 1.155.800 forint + 180.000 forint lejárt összeg, továbbá 2024. február 1-jétől a jövőre nézve havi 15.000 forint rezsitöbbletköltség, mint járadék megfizetésére. A törzsgárda jutalom tekintetében is az összecszerűség megváltoztatását kérte azzal, hogy keresete az elsőfokú ítéletben meghatározott összeggel szemben 286.000 forint megfizetésére irányult. Vitatta a kulturális többletköltséggel összefüggésben a kereset elutasítását. Lejárt összegként 744.000 + 96.000 forint, 2024. február 1-jétől pedig havi járadékként havi 8.000 forint kulturális többletköltségi járadék megfizetésére kérte kötelezni az alperest. Az utazási többletköltség tekintetében is vitatta a kereset részben történő elutasítását. A lejárt összegeket 4.725 forint + 95.400 forint + 1.035.045 forint + 96.000 forintban határozta meg a havi 9.540 forint összecszerűség alapján.

[31] Az elsőfokú ítélet megváltoztatásával a kereset szerinti döntés meghozatalát kérte a lakás visszapótlása, a bérleti díj és az ingatlanközvetítői díj, mint kárigény tekintetében. A lakás visszapótlásával kapcsolatos kárigényét elsődlegesen 28.000.000 forint, másodlagosan 13.100.000 forint, harmadlagosan 11.500.000 forint, negyedleges kérelme szerint 1.700.000 forint és a késedelmi kamatok vonatkozásában tartotta fenn. Az ingatlanközvetítő díja címén 447.000 forint, a bérleti díj vonatkozásában pedig lejárt összegként összesen 5.500.000 forint, havi járadékként pedig 2024. február 1-jétől havi 110.000 forint megfizetését kérte. A nemvagyoni kártérítés összegének a felemelését is kérte 5.000.000, de legalább 3.000.000 forintra. Valamennyi összeg vonatkozásában mérlegeléssel kérte meghatározni a marasztalási összeget, amennyiben azt a másodfokú bíróság eltűzottnak találja.

[32] A Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: rPp.) 3. § (4) bekezdése, 163. § (1) bekezdése, 206. § (1), (2) bekezdése és 221. § (1) bekezdése megsértését állította, mert az elsőfokú bíróság a jogszabályokat tévesen értelmezte, a tényállást nem megfelelően állapította meg, a bizonyítékok okszerűtlen mérlegelésével alaptalan és iratellenes megállapításokra jutott, az ítéletet több kérdésben nem megfelelően indokolta és két kérelem vonatkozásában nem rendelkezett a keresetről.

[33] Az alperesnél 2013. évben 8,36 %-os, 2014. évben 13,5 %-os bérfeljesztés valósult meg, amelyet a munkabérkülönbség kiinduló összegének meghatározásakor figyelembe kellett volna venni. Az elsőfokú eljárás során a nyilatkozatait, a bizonyítási indítványait ennek megfelelően terjesztette elő, azonban az elsőfokú bíróság mindezek mellőzésével hívta fel a szakértőt a számítások elvégzésére, amivel megsértette a PK véleményben foglaltakat. Tévesen 363.184 forintban határozta meg a munkabérkülönbség alapjaként meghatározott

egyhavi átlagkereset összegét. Figyelmen kívül hagyta a 2013-2014 évi béremeléseket és erre vonatkozóan indokolást sem közölt az ítélet indokolásában, holott a PK vélemény szerint a károsult munkavállalót az elmaradt munkabérkülönbözet a megvalósult bérfejlesztésekre tekintettel illeti meg. Ezen kívül a PK vélemény nem zárta ki, hogy az elmaradt jövedelem számításakor az esedékesség kezdő időpontját megelőző emeléseket is figyelembe vegye a bíróság. Annak ellenére, hogy a 2011. év utolsó három, negyed éve és 2012. első negyedéve átlagkeresetét kellett figyelembe venni az egyhavi átlagkereset meghatározásakor, az elmaradt jövedelem pótlásának számításakor nem lehetett figyelmen kívül hagyni a 2013-ban, majd 2014-ben megvalósult béremelések összegét, függetlenül attól, hogy az elmaradt munkabért az elsőfokú bíróság 2015. februártól ítélte meg. Az előbbi béremelések alapján meghatározható átlagkereset az elsőfokú bíróság által figyelembe vett összeggel szemben 446.675 forint. Az elsőfokú bíróság úgy mellőzte a 8,36 %-os bérfejlesztés figyelembevételét, hogy annak elutasítását az ítéletben nem is indokolta és arról nem rendelkezett.

[34] Megalapozatlanul mellőzte a 2017. január, február, március és április hónapokban biztosított 8.000 forintos egyösszegű juttatás béremelésként történő figyelembevételét is. A 2017 májusától megvalósult bérfejlesztés alapján járó munkabért ezen 8.000 forintos megemelt bér alapján kellett meghatározni. Az alperes ezt egy egyszeri juttatásnak tekintette, a felperes az elsőfokú eljárás során ezzel szemben arra hivatkozott, hogy ez a juttatás beépült a munkavállalók bérébe, ezért azt megvalósult bérfejlesztésként kellett számítani a későbbi összegek meghatározása során. Az elsőfokú bíróság ezt a kérdést sem vizsgálta, arról nem is határozott és nem is indokolta a döntését.

[35] A felperes a fellebbezése részeként kérte figyelembe venni a 850.000-1.000.000 forintos munkabérrel kapcsolatban az elsőfokú eljárásban kifejtett nyilatkozatait és bizonyítási indítványait is. Érvelése szerint bizonyította, hogy az alperesi álláshirdetések, illetőleg a vezérigazgatóhelyettes sajtónyilatkozatai szerint a buszvezetők 2023. első félévében átlagban legalább 730.000 forint jövedelemmel rendelkeztek, de a beosztásuktól függően ez a jövedelem elérhette a 850.000, illetve az 1.000.000 forintot is. A felperest olyan helyzetbe kellett hozni, mintha baleset hiányában továbbra is az alperesnél dolgozna. Ezért az elmaradt jövedelmet a valósághoz legközelebb álló számítással kellett meghatározni. Azt kellett figyelembe venni, hogy azokat a buszvezetőket, akik azzal a beosztással és teljesítménnyel dolgoztak 2023. május 1-jét követően, mint ahogy a felperes dolgozott a balesetét megelőzően, megilleti-e a 850.000 forintos átlagkereset. Amennyiben igen, abban az esetben ezen összeg alapulvételével kellett volna a számításokat elvégezni.

[36] Az előbbi hiányosságok miatt a szakértő 2023. évre 663.090 forint havi bruttó munkabért állapított meg a felperesnek. Ez azonban jóval alacsonyabb összeg, mint amit az alperes meghirdetett, illetve amit a felperes baleset hiányában 30 év munkaviszony után, egy csuklásbusz vezetőjeként megkereshetett volna. Az elsőfokú bíróság az alperes által előterjesztett számítások alapján rendelte el a szakértői bizonyítást és teljeskörűen mellőzte a felperesi indítványok értékelését, azt sem tisztázta, hogy a 850.000 forintos havi átlagkereset, milyen juttatásokból tevődik össze, holott ezzel összefüggésben a felperesnek szintén volt indítványa. Ezeket a fellebbezése részeként is fenntartotta, továbbá kérte név2 vezérigazgató-helyettes ismételt tanúkénti meghallgatását.

[37] Amennyiben minden olyan tételt figyelembe vett volna a szakértő amire a felperes hivatkozott, akkor az elmaradt jövedelmet 2023-ban bruttó 935.058 forint havi bér alapján kellett volna számolni. Ezzel kapcsolatban az elsőfokú eljárás során a 123. sorszámon előterjesztett számításokat a fellebbezés részeként is kérte figyelembe venni. Az alperes nyilvános bejelentése a buszvezetők bruttó átlagkeresetéről önmagában is alátámasztja a 850.000 forintos havi munkabérrel kapcsolatos állítását. Az elsőfokú bíróság téves indokkal utasította el a HR osztály megkeresésére irányuló indítványt is. A 2011-2012. évi munkafeltételekre tekintettel 2023-ban bizonyosan elérte volna a bérezésnek ezt a felső kategóriáját, mivel több műszakban csuklós autóbust vezetett, elsőajtó felszállási pótlékot, jegyértékesítő pótlékot kapott, tudásátadást végzett és balesetmentes vezetésért is részesült elismerésben.

[38] A balesetet követően az alperesnél több új bérelemet is bevezettek, így a felperes számára kalkulált és az elsőfokú bíróság által elfogadott összeg mindenképpen elmarad ahhoz képest, amit baleset hiányában megkereshetett volna. Ezért az elsőfokú bíróság által megállapított összeg sokkal inkább fikción alapul, mint a felperes által meghatározottösszegek. Az sem volt elfogadható, hogy a 850.000 és az 1.000.000 forint között jelentős a különbség, mert konkrét összeg hiányában a bíróság mérlegelés útján is meghatározhatja a pontos összeget. Mindezek alapján a felperes az elmaradt jövedelem számításánál 2023. május 1-jétől a 850.000 forintos havi alaphér alapján kérte azösszegek meghatározását.

[39] A bizonyítékok értékelését is vitatta, mert az elsőfokú bíróság név2 tanúvallomásából nem a releváns tényeket vette figyelembe. A tanú előadta, hogy egy rutinos, régebb óta dolgozó buszvezető esetében 2023. márciusától a 850.000-1.000.000 forint összegű sávban volt a havi munkabér. Az elsőfokú bíróság tévesen a tanú másik nyilatkozatának tulajdonított jelentőséget és nem értékelte, hogy az alperes által a perben szolgáltatott adatok ellentmondásban álltak a tanú vallomásával. Az EBH2011.2345 számú elvi határozat szerint a többi buszvezetővel azonos bérrel kellett elszámolni. Ennek érdekében a bizonyítás lefolytatása nem lett volna mellőzhető. A felperes a buszvezető munkakörű munkavállalók között a felsőbb kategóriába tartozott a balesetét megelőzően, ugyanakkor az alperesi adatok alapján, 2023 tavaszára kalkulált összegek nem feleltek meg az alperesnél foglalkoztatott felsőbb bérkategóriájú buszvezetők bérének.

[40] A felperes vitatta az elvárhatóan megkereshető jövedelemmel kapcsolatos ítéleti döntést is és a minimálbér felének megfelelő levonások mellőzését kérte. Előadta, hogy az elsőfokú bíróság tévesen jelölte meg a rokkantsági besorolását, mert nem C1 hanem C2 besorolást kapott, aminek jelentősége van a munkavégzési képesség szempontjából. Hivatkozott a Kúria Mfv.X.115/2020. számú döntésére, amellyel az elsőfokú bíróság ítélete ellentétben állt annak ellenére, hogy a kúriai ügy tényállása egyezett jelen ügy tényállásával. Az elsőfokú bíróság az elhelyezkedési lehetőségek tekintetében okszerűtlenül értékelte a bizonyítékokat és a jogszabályi rendelkezések téves értelmezésével helytelen következtetésekre jutott. Nem vette figyelembe a felperes érdemi nyilatkozatait, amelyeket az

elsőfokú eljárás során többször is előterjesztett. Ezeket a fellebbezése részeként is kérte figyelembe venni.

[41] A foglalkozás-egészségügyi szakértő megállapította, hogy a munkavégzésében erősen korlátozott és 13 szakmai kritérium közül 10-ben alkalmatlannak minősül, vagyis csak nagyon szűk körben vállalhat munkát. A hajolás, az emelés, a kényszertesthelyzet, a monoton munkavégzés eleve kizárható és nem életszerű, hogy egy munkáltató ezekhez a speciális követelményekhez igazítsa a munkavégzési körülményeket. A szakértő a bírósági tárgyaláson konkrétumokat is előadott, megjelölve, hogy a felperes ügyfélszolgálati, call-centeres, gondnoki vagy portás munkakörben lenne foglalkoztatható, de csak a fizikai és pszichés állapotához igazodóan. Az alperes a perben többször hivatkozott a felperes elhelyezkedési kötelezettségére, ugyanakkor jelentős munkáltatóként egyszer sem ajánlott a felperes számára az egészségi állapotának megfelelő munkakört. Az is életszerűtlen, hogy a felperes ki tudott volna magának alkudni az állapotának megfelelő munkakörülményeket az álláskeresés során. Ettől függetlenül sem volt elvárható, hogy a romló egészségi állapota ellenére munkát vállaljon, hiszen az orvosi szervek sem javasolták a rehabilitációját.

[42] A munkavállaló nem köteles olyan munkát elvállalni, amelynél napi két óránál több lenne az utazási idő, illetve egyéb méltánytalan, aránytalan nehézségekkel járna a munka ellátása. A rehabilitációt pedig a felperes számára nem javasolták, tehát az orvossal nem tartották szükségesnek a munkaerőpiacra való visszavezetését, mivel számára a munkavégzés jelentős erőfeszítést igényelne. Az aktív munkakeresést ennek ellenére igazolta az elsőfokú eljárásban. A Munkaügyi Hivatal által kiállított álláskeresési kiskönyv szerint 2014 márciusa és 2016 júliusa között 27 munkáltatónál jelent meg álláskeresési céllal személyesen, munkát azonban egyszer sem ajánlottak számára. Az egészségi állapota folyamatosan romlott, ennek ellenére jelen per időtartama alatt kb. 60 munkáltatóhoz adta be a jelentkezését. Részletesen nyilatkozott a perben, hogy miért végezte el a természetgyógyászt, masszázst és akupunktúrás képzéseket, azonban vállalkozás beindításához sem az egészségi állapota, sem az anyagi források nem voltak megfelelőek. A szakértő megalapozatlanul hivatkozott a csökkent munkaképesség előnyeire is.

[43] A kárenyhítési kötelezettség megsértésének bizonyítása a munkáltató érdekkörébe tartozik. Ezért nem volt elégséges, hogy az alperes és a beavatkozó azt állították, a felperes bizonyosan el tudott volna helyezkedni valahol, valamilyen munkakörben. Konkrétumokat kellett volna bizonyítani, ennek ellenére az elsőfokú bíróság csak az alperes és az alperesi beavatkozó érveit fogadta el és abból indult ki, hogy bizonyosan létezik egy olyan munkakör, amelyet a felperes el tudna látni. A felperes azonban rehabilitáció hiányában csak aránytalan erőfeszítés mellett tudott volna munkát vállalni, figyelemmel az életkorára, a mobilitási lehetőségeire, a terhelhetőségére és a képzettségére is. Ezzel kapcsolatban kérte figyelembe venni a Pécsi Ítéltábla 30.045/2022/5. számú ítéletét is.

[44] Az elmaradt jövedelemből az elsőfokú bíróság által levont 512.240 forint helyett 340.000 forint levonása minősült jogszerűnek, mert 170.240 forint az elévülés előtti időszakra

esett. Mindezek alapján a felperes vitatta az elsőfokú ítélet [34] bekezdésében közölt számítást.

[45] A rezsitöbbletköltséggel kapcsolatos döntést is vitatta. Hivatkozott az elsőfokú eljárásban a 116. sorszámú benyújtott beadványára, melyben részletesen kifejtette, hogy a rezsiköltségek emelkedése a károsult esetében köztudomású ténynek tekinthető. További bizonyítás nélkül is elfogadható, hogy értelemszerűen több közüzemi szolgáltatást vesz igénybe a baleset folytán otthonában tartózkodó sérült munkavállaló. A Kúria Pfv.III.21.956/2012/5. számú ítélete jelen ügyben is irányadó volt. A rezsitöbbletfogyasztás nem áll összefüggésben azzal, hogy a két lakás, ahol a perbeli időszakban lakott, nem összehasonlítható egymással. A lakás méretétől függetlenül ezek a költségek az otthontartózkodás miatt emelkedtek meg. Mindez nem befolyásolja a kulturális többletköltséggel kapcsolatos keresetét sem. Mindezek alapján a rezsiköltségek megtérítésére a lejárt követelést 1.155.800 forintban, a havi járadék összegét pedig 15.000 forintban határozta meg.

[46] Az elsőfokú bíróság a kulturális többletköltséggel kapcsolatos keresetet is megalapozatlanul utasította el. Ezzel összefüggésben is irányadó volt a rezsiköltség kapcsán megjelölt kúriai döntés. Köztudomású tény, hogy a kényszerből az otthonában tartózkodó személy több kulturális tartalmat fogyaszt, ami nem függ a kimutatható jövedelemtől. Bizonyította a perben, hogy kölcsönök felvételére kényszerült, ebből tudott költeni kulturális kiadványokra is. Mindezek alapján az elsőfokú eljárás során előterjesztett kereset szerint kérte az alperes marasztalását 744.000 forint + 96.000 forint lejárt összeg és 8.000 forint havi járadék alapján 2024. február 1-jétől.

[47] A törzsgárdajutalom kapcsán megítélt összeget annyiban vitatta, hogy az elsőfokú bíróság nem a 2021. november 26-i beadványában megjelölt 286.000 forint alapján marasztalta az alperest.

[48] Az utazási költségtérítésre vonatkozó összeg felemelését kérte 1.166.402 forintra és az alperes járadék megfizetésére történő kötelezését 11.176 forint alapján. Az alperesnél érvényben lévő bérmegállapodás alapján minden, abban meghatározott munkavállaló jogosult az utazási kedvezményre, függetlenül attól, bemutatja-e a bérletszelvényét a munkáltatónak. A Kollektív Szerződés 71. pontjában meghatározott személyi feltételek a felperes esetében is fennálltak, mivel az utazási kedvezmény a megváltozott munkaképességű munkavállalókat is megilleti. A teljes lejárt összeg 1.035.045 forint, 2024. február 1-jétől pedig a járadékigényét érvényesítette.

[49] Az elsőfokú bíróság megalapozatlanul utasította el a lakás visszapótlásával, az ingatlanközvetítő díjával és a bérleti díjjal kapcsolatos kárigényt is és tévesen értékelte a felperes terhét az eljárás elhúzódásáért. Az a társadalombiztosítási per, amely miatt jelen per tárgyalását felfüggesztette a bíróság, 2017. október 25-én fejeződött be. A felperes számára

alapvető fontosságú volt a másik eljárás kezdeményezése, mert az eredeti 0 %-hoz képest végül 44 %-os egészségkárosodást állapítottak meg a számára. Nem felelős azért, hogy a tárgyalás felfüggesztése több mint három évet vett igénybe. Az sem róható a terhére, hogy a téves társadalombiztosítási határozatokat nem vette tudomásul és azokkal szemben a törvényes eljárásokat kezdeményezte.

[50] Ezzel szemben az alperes perelhúzó magatartásának volt jelentősége a 2345/2011. számú elvi határozat szerint. A lakás eladásából eredő kár érvényesíthető, mert a felperes a munkaviszonya megszűnését követően, a baleset miatt elesett a korábbi rendszeres megélhetését biztosító jövedelmétől és ennek pótlása érdekében kényszerült az ingatlana értékesítésére. A munkavállaló vagyoni hátrányának kiküszöböléséhez szükséges költségeket a munkáltatónak kell megtérítenie. Az elsőfokú bíróság döntése ezzel ellentétben állt. A felperesnek nem kellett semmilyen többlet károkozó magatartást bizonyítani, mert az elszenvedett vagyoni hátrányait a munkahelyi baleset tényére figyelemmel köteles az alperes megtéríteni. Igazolta a lakás eladásából befolyt összeget, annak pedig tévesen tulajdonított jelentőséget az elsőfokú bíróság, hogy ezt az összeget felélte-e. Önmagában az a tény, hogy a tulajdonában lévő lakást kénytelen volt áron alul eladni, vagyonvesztést eredményezett, ezért a fellebbezési kérelemben megjelöltösszegek jogosult.

[51] Az eladásból 14.900.000 forint jövedelme származott, amennyiben a lakás nem került volna eladásra, később 28.000.000 forintos értéket képviselt volna. A szakértői vélemény szerint is jelenleg legalább 26.400.000 forintot érne a lakás, amit azért volt kénytelen eladni, mert a törlesztőrészeket nem tudta fizetni. Azt is bizonyította a perben, hogy a havi törlesztőrészlet és a rezsiköltségek önmagukban is nagyobb összegek voltak, mint az akkori havi bevétele. Ezért nem volt lehetősége a lakás fenntartására. A szakértői vélemény igazolta, hogy áron alul adta el az ingatlant, mert az az eladáskor 16.600.000 forintot ért, ezzel szemben a vételár 14.900.000 forint volt. Ezért legalább két összeg különbözetére, azaz az 1.700.000 forint kár megfizetésére alappal tart igényt. A felperes fenntartotta az ingatlannal összefüggő bizonyítási indítványait is, mert a per elhúzódásához képest előrébb való érdek a valós tények feltárása. Az ingatlanközvetítő igénybevétele is az elszenvedett balesettel függött össze, továbbá az is, hogy az eladás óta bérelt lakásban lakik, amiért a bérleti díjat kell fizetnie. Nem fogadható el az az érvelés, hogy az eladott lakás vételárából finanszírozni tudja a bérleti díjat, mivel azt folyamatosan fizetni kell, amire nem lenne szükség a baleset hiányában. A vagyonvesztésért és a folyamatosan felmerülő bérleti díjakért a rMt. 174. § és 176. §-ai alapján az alperes tartozik felelősséggel egyéb károkozó vagy perelhúzó magatartás bizonyítása hiányában is.

[52] A nemvagyoni kártérítés kapcsán, azért vitatta az elsőfokú ítéletet, mert az elsőfokú bíróság a bizonyítékokat okszerűtlenül mérlegelte és a tényállást tévesen állapította meg. A keresetben megjelölt 5.000.000 forint méltányos, az ügy körülményeivel arányban álló, igazságos összeg, ami összhangban van a bírói gyakorlattal is. Ebben a körben is hivatkozott az elsőfokú eljárásban tett nyilatkozataira, továbbá az MK 30. számú állásfoglalásra, a EBH2008.1801 számú határozatra és az Mfv.10.227/2007/6. számú kúriai döntésre. Az elsőfokú ítélettel szemben a csekély mértékű károsodás mellett azt is figyelembe kellett venni, hogy a meglévő betegségei a baleset hatására súlyosbodtak. A pszichés problémái a baleset miatt aktivizálódtak, a baleset előtt azok nem okoztak munkaképességsökkenést és

panaszt. Az MK 30. számú állásfoglalásból az következett, hogy nem lehet különbséget tenni a sérült munkavállalók között azon az alapon, hogy valakinek gyengébb az ellenállása, a szervezete, vagy adott esetben beteges vagy túlérzékeny. Ez a felperes pszichés károsodása körében is értékelendő volt, mivel a baleset előtt igazolt pszichés problémája nem volt, teljeskörűen alkalmas volt a munkaköre ellátására. A balesetet megelőzően kb. 20 alkalommal vizsgálták a munkaképességét és azt befolyásoló tényezőt nem állapították meg. Valamennyi egészségügyi problémája csak a balesetet követően jelentkezett, azóta tartósan beteg, az életminősége tartósan alacsony színvonalú.

[53] Az eljárás folyamán beszerzett szakértők számos betegséget megállapítottak, ezen kívül 44 %-os az egészségkárosodása, ami 2016. óta véglegesnek minősül. A felperes semmilyen módon nem tehető felelőssé jelen eljárás elhúzódásáért, a már korábban kifejtettek szerint. Mindezekre tekintettel az elsőfokú bíróság téves körülményeket értékelt a nemvagyoni kártérítés összegének a meghatározásakor. Iratellenesen állapította meg, hogy a munkaviszonya megszűnése óta folyamatosan munkaképes és nem akadályozott a munkavégzésben. 2014. és 2016. között nem talált számára munkát a Munkaügyi Hivatal sem. A perben kirendelt foglalkozási szakértő is igazolta, hogy nagyon korlátozottan vállalhat munkát. Az alperes nem ajánlott megfelelő munkát, az orvosszakértők pedig nem javasolták a foglalkozási rehabilitációt. A baleset eredményeképpen elszegényedett, elveszítette az élethivatását, a munkáját, számos betegsége aktivizálódott, sportolásra, szórakozásra nem alkalmas az egészségi állapota miatt. Mindezeket a tényeket figyelembe véve, az elsőfokú bíróság által megállapított nemvagyoni kártérítés rendkívül alacsony.

Az alperes fellebbezési ellenkérelme

[54] Az alperes fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú ítélet helybenhagyását kérte, teljeskörűen egyetértve a beavatkozó fellebbezési ellenkérelmében kifejtettekkel.

[55] Előadta, hogy az elsőfokú bíróság megalapozott érdemi döntést hozott az összecszerűség tekintetében és helyesen alkalmazta az rMt. 179. § (1) bekezdését és a 152. § (4) bekezdését, a munkaviszony megszűnésének időpontjára is tekintettel. A perben kirendelt könyvszakértő az alperesi helyes adatszolgáltatás alapján megfelelő metódussal végezte el a számításokat. A 850.000 forintos bér alkalmazására 2023. május 1-jétől nem volt lehetőség. Ezzel szemben a könyvszakértői adatokat kellett figyelembe venni, vagyis a releváns bizonyítékokat. Ezért helyesen járt el az elsőfokú bíróság, amikor a HR részlegre vonatkozó, nem kellően konkrét felperesi indítványt elutasította. név2 tanúvallomása sem támasztotta alá a felperesi számításokat, hiszen úgy nyilatkozott, hogy nem tudja megerősíteni folyamatos foglalkoztatás esetén a felperes beletartozott volna-e abba a 25 %-os körbe, akik a legmagasabb bérezésben részesültek. Az elsőfokú bíróság helyesen hivatkozott arra is, hogy a két összeg közötti jelentős különbség miatt csupán egy fiktív számításra lett volna lehetőség. Az összecszerűség egyébként egy álláshirdetési kampány része volt, az nem vonatkozhat minden alperesi munkavállalóra. Számos olyan munkavégzéssel kapcsolatos körülmény, tény van, ami befolyásolja egy munkavállaló havi munkabérének az összegét. Mindezekkel

kapcsolatban csupán feltételezések történtek a felperes részéről, ezért azokat nem lehetett figyelembe venni a jogszabály rendelkezéseivel szemben.

[56] Az elsőfokú bíróság helyesen járt el az elmaradt jövedelemből történő levonás során is. Helyesen vette figyelembe a foglalkozás-egészségügyi szakértő nyilatkozatát, a felperes munkavégzési képességét és az elhelyezkedéssel kapcsolatos tényeket. A felperes egészségi állapota nem tette lehetetlenné, hogy bizonyos munkaköröket betöltsön. Az alperes ajánlott számára munkavégzési lehetőséget, a felperes azonban ezzel nem élt, ami szintén arra enged következtetni, hogy nem kívánt munkát végezni. Az aktív korúak ellátásával kapcsolatos fellebbezési érvelése is megalapozatlan volt.

[57] A rezsi többletköltség tekintetében a felperes nem bizonyította az állításait, szakértő kirendelésére nem volt indítványa. A perbeli időszakban általa lakott két lakás a rezsiköltség szempontjából nem volt összehasonlítható, ráadásul az új családi ház egy nagyobb, jobb minőségű ingatlannak minősül. A változó ítélkezési gyakorlat szerint a károsult sem mentesül a vagyoni kárának bizonyítása alól a konkrét költségek tekintetében. Ez hasonlóképpen irányadó a kulturális költségek vonatkozásában is, amely kárigényt szintén helytállóan utasított el az elsőfokú bíróság bizonyítékok hiányában.

[58] Az utazási költségek tekintetében is helyes döntést hozott az elsőfokú bíróság. A Kúria Mfv.VIII.10.169/2022/5. számú ítélete jelen perre irányadó megállapításokat tartalmaz. E szerint az ingyenes utazási igazolvány pénzbeli ellenértéke csak abban az esetben számítható fel kártérítésként, ha annak törvényi feltételeit a munkavállaló bizonyítja. Az utazási igazolvány elvesztése tehát nem minősült elmaradt jövedelemként igényelhető kárként, a konkrét kárát a felperesnek bizonyítania kellett.

[59] A lakás visszapótlásával összefüggő kártérítési igények tekintetében is alaptalan a fellebbezés, mert a felperest az ingatlan eladásával nem érte kár, hiszen a vételárral rendelkezett, abból a bankkölcsönét is kiegyenlítette. A nemvagyoni kártérítés összegét is helyesen állapította meg az elsőfokú bíróság. A felperes e körben egymásnak ellentmondó nyilatkozatokat tett, a számításai sem voltak világosak. Ugyanakkor releváns, hogy a jelenlegi pszichés károsodása csupán 20 %-ban függ össze a perbeli balesettel. Számos olyan betegsége van, így az elhízás, az asztma, amely a jelenlegi egészségi állapotát érinti, azonban semmilyen összefüggésben nincs a perbeli balesettel.

Alperesi beavatkozó fellebbezési ellenkérelme

[60] Az alperesi beavatkozó fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú ítélet helybenhagyását kérte. Kifejtette, hogy a fellebbezési kérelem nem konkrét és nem világos, abból az sem állapítható meg, hogy a felperes az elsőfokú ítélet megváltoztatását vagy hatályon kívül helyezését kéri, illetve a kérelmei egymással milyen viszonyban vannak.

[61] Az elsőfokú bíróság az elmaradt jövedelem számításának alapjául a havi bruttó munkabér összegét helyesen határozta meg 363.184 forintban. Az összeget nem a beavatkozó kalkulálta, mivel az alperes szolgáltatta az adatokat. Az elsőfokú bíróság a rMt. 179. § (1) bekezdése és 152. § (4) bekezdése megsértése nélkül járt el, helyesen mellőzte a 2013. és 2014. évi béremeléseket, azokra ugyanis a jogszabály alapján nem volt lehetőség. A 8.000 forintos tétel a 2017. évi bérek számítása kapcsán szintén nem volt figyelembe vehető béremelésként. A felperes megalapozatlanul kérte a 850.000 forintos havi munkabér figyelembevételét is, mert ez a számítási mód sem állt összhangban az Mt. kártérítésre vonatkozó rendelkezéseivel és az átlagkereset számítás szabályaival. Az elsőfokú bíróság helyesen járt el, amikor könyvszakértő bevonásával vizsgálta az összezszerűséget és nem a toborzó hirdetések, vagy sajtó háttérbeszélgetések alapján állapította meg a béradatokat. Azok egyébként is fiktív adatokhoz vezettek volna. Ezen kívül az sem nyert egyértelműen bizonyítást, hogy a felperes a munkavállalóknak abba a 25 %-ába tartozna, akiknél a kiemelt összegű bérezés megvalósult.

[62] A rMt. 182. §-a alkalmazása körében is helyesen járt el az elsőfokú bíróság a kártérítést csökkentő tényezők levonásakor, figyelemmel az MK 32. számú állásfoglalásra is. A 2015. február és 2022. október közötti időszakban a felperes a mindenkori minimálbér felét a munkaereje hasznosításával elvárhatóan megkereshette volna. A foglalkozás-egészségügyi szakértő véleménye bizonyította, hogy a felperes rendelkezett munkavégzési képességgel, nem volt munkaképtelen a munkaviszonya megszűnését követően sem, továbbá az egészségi állapota nem zárta ki, hogy munkát végezzen. Az egészségügyi állapota 2014 óta nem változott. A fellebbezéssel szemben éppen az bizonyított, hogy korlátozó tényezők mellett végezhet munkát. A korlátozó tényezők figyelembevételével a fokozottan, tartósan nehéz jellegű fizikai munka kerülendő. Ezen kívül a felperes végezhet balesetveszélyes munkát, csak az nem lehet fokozottan veszélyes. Jelenleg is képes lenne olyan munka elvégzésére, amely a korlátozó tényezőktől mentesített, vagyis nem éri fokozott érzelmi, pszichés terhelés, nem fokozottan balesetveszélyes, nem kell gyakran hajolni, tárgyakat emelni, tartósan kényszertesthelyzetben lenni, nem minősül nehéz fizikai jellegű munkának és nincs többműszakos munkarend. Ebből következően a felperes bizonyos szellemi munkák, ügyfélszolgálati tevékenység, adminisztrációs munkák, könnyebb fizikai munkakör, portaszolgálat, karbantartás, oktatás ellátására alkalmas. A szakvélemény szerint a felperes az akupunktúra, az addiktológia és a spritiszta munkakörben is alkalmas lenne munkavégzésre, ezen kívül számítógépes munkát is végezhetne. Foglalkoztatható, az egészségi állapota nem zárja ki, hogy keresőtevékenységet végezzen. Ennek ellenére 2015 februárja és 2022 októbere között bizonyítottan nem keresett munkát. A perben rendelkezésre állt Budapest Fővárosi Kormányhivatala bírósági megkeresésre adott válasza, amely azt igazolta, hogy a perbeli időszakban voltak olyan álláshirdetések, amelyek a felperes számára megfelelőek voltak. Mindezek alapján az elsőfokú bíróság az rMt. 182. § c) pontját helyesen alkalmazva vonta le a megtérült jövedelemből a mindenkori minimálbér 50 %-át.

[63] A felperes fellebbezése a rezszi többletköltség és az elmaradt munkabérhez kapcsolódó jogcímekkel összefüggésben nem értelmezhető. A rezszi többletköltséget az elsőfokú bíróság 8.000 forintban határozta meg, ennél magasabb összeg megállapítása nem indokolt a bizonyítottság hiányában. A felperes egy 57 m²-es panellakást adott el, onnan egy 140 m²-es

családi házba költözött. A két ingatlan rezsiköltsége egymással nem hasonlítható össze. Erre legfeljebb szakértői bizonyítás útján lett volna lehetőség, amire azonban nem volt a felperesnek indítványa. A Kúria Pfv.21.956/2012/5. számú döntése pedig nem volt alkalmazható, az ügy tényállásának jelentős mértékű eltérése okán.

[64] Az elsőfokú bíróság azért kötelezte 223.753 forint törzsgárda jutalom megfizetésére az alperest, mert a kereseti kérelem is erre vonatkozott. Ezért annak ellenére, hogy ez a követelés is elévült, az összeg fellebbezés szerinti megváltoztatására nincs lehetőség. A kulturális többletköltséggel kapcsolatos fellebbezés is megalapozatlan. A felperes részletes tényállításokat nem tett és csupán egyetlen számlát csatolt. Életszerűtlen, hogy rendszeresen, olyan volumenű kiadásai voltak, amelyeknek járadékként történő finanszírozását kéri a perben. A hivatkozott kúriai döntés a kulturális költségek vonatkozásában sem alkalmazható, hiszen a felperesnél nem következett be köztudomású hátrány, illetve életminőség romlás. Ezzel kapcsolatban a perbeli nyilatkozatai is ellentmondásosak voltak. Mindezeket egybevetve nem bizonyított a járadék és a lejárt összeg megfizetésével kapcsolatos kereset. Jelentősége volt a 2019. november 27-i tárgyaláson tett nyilatkozat mellett annak, hogy mindössze egyetlen nyugtát csatolt a felperes, ami nem bizonyít rendszeres költséget. A kulturális többletköltség jellemzően nem állapítható meg véghatáridő nélkül, továbbá az általános kártérítés feltételei sem álltak fenn.

[65] Az utazási költségek tekintetében is a bírói gyakorlattal összhangban határozott az elsőfokú bíróság, amikor csak azon hónapokra rendelkezett annak megfizetéséről, amelyek esetében a felperes a bérletvásárlás tényét igazolni tudta. Az alperes ingyenes utazási igazolványt biztosított a munkavállalói számára, ez kártérítésként csak abban az esetben jár a munkavállalónak, ha a kár tényleges felmerülését és összecszerűségét bizonyítja. A felperes a bizonyítási kötelezettségének csak a megítélt összeg erejéig tett eleget.

[66] Az elsőfokú bíróság helyesen utasította el az ingatlan visszapótlásával, az ingatlanközvetítő díjával és a bérleti díjjal kapcsolatos keresetet is, mivel ezekkel összefüggő alperesi károkozó magatartás nem történt. A felperest nem érte kár a társasházi ingatlana eladásával, az ingatlan helyébe ugyanis annak vételára lépett, a felperes vagyonában nem történt értékcsökkenés. A felperes az ingatlan vételárából a bankkölcsönét kiegyenlítette, az ingatlan tehát nem volt tehermentes. Ezen kívül a társasház irányában is volt tartozása, továbbá a perbeli nyilatkozata szerint a vételárat ruházkodásra és gépjármű vásárlására is felhasználta. Lényegében a perben azt követeli, hogy az alperes finanszírozza számára egy új tehermentes lakás megvásárlását, holott az eredeti lakása sem volt tehermentes és a vételárat a perrel össze nem függő személyes igények kielégítésére fordította. A fellebbezésben megjelölt elvi határozat nem alkalmazható, mert az alperes részéről nem történt perelhúzó magatartás. Ezt alátámasztja, hogy a becsatolt okirati bizonyítékok szerint a felperes közel egy évvel az ingatlana eladása előtt már bérleti szerződést kötött a csepeli kertesházra, annak ellenére, hogy a lakása adásvételi szerződése alapján 2017 júniusáig birtokban volt. Jelentősége van annak is, hogy az általa bérelt ingatlan műszaki színvonala magasabb, mint az eladott ingatlané volt. Az ingatlanközvetítői díj és a bérleti díj sem állt összefüggésben a perbeli balesettel és az alperes magatartásával.

[67] A nemvagyon kártérítés összegét is helyesen állapította meg az elsőfokú bíróság, az megfelelt az ár- és értékviszonyoknak és a perben becsatolt bizonyítékokkal is összhangban állt. A felperes nem bizonyította, hogy a társadalmi életben való részvétele tartósan és súlyosan elnehezült. Ezen kívül a pszichés károsodása a perbeli szakvélemény szerint csak 20 %-ban áll összefüggésben a perbeli balesettel.

Az elsőfokú ítélet kijavítása

[68] Az elsőfokú bíróság a 8.M.70.083/2020/186. sorszámú végzéssel az elsőfokú ítélet rendelkező részét kijavította, azzal, hogy a pótlék1, az egyszeri rezsitámogatás, továbbá a cafeteria juttatást bruttó összegben határozta meg. Fellebbezésében a felperes az elsőfokú végzés megváltoztatásával a pótlék1 tekintetében a bruttó megjelölés mellőzését kérte. Kifejtette, hogy a 123. sorszámú keresetpontosításban nem bruttó összeget jelölt meg. Ezt az elsőfokú bíróság elfogadta, ezért a Pp. 163.§ (1) bekezdése és 206.§ (1)-(2) bekezdése megsértésével minősítette bruttónak a megítélt összeget. Teljesítéskor az alperes ebből le fogja vonni a 18,5%-os járulékot, holott azt a felperes a kereset előterjesztésekor már levonta. Az alperes észrevételében az elsőfokú végzés helybenhagyását kérte.

[69] A másodfokú bíróság a 2.Mpkf.35.045/2024/3. sorszámú végzésével egyesítette az elsőfokú ítélet kijavítása tárgyában hozott 8.M.70.083/2020/186. sorszámú végzés elleni fellebbezés folytán indult eljárást, jelen másodfokú perhez.

A másodfokú bíróság döntése és annak jogi indokolása

[70] A felperes fellebbezése részben alapos a következők szerint.

[71] Az elsőfokú bíróság – a fellebbezéssel érintett körben - az elmaradt jövedelem címén igényelt kárigény és a nem vagyoni kártérítés kivételével - a szükséges bizonyítást lefolytatta és az érdemi döntésével túlnyomórészt egyetértett a másodfokú bíróság.

[72] A felperes fellebbezése nem érintette a 2015. márciusát megelőző időszakra vonatkozó kereseti kérelmeket elutasító ítéleti rendelkezéseket, melyeket az elsőfokú bíróság az elévülés szabályaira hivatkozva utasított el. A másodfokú bíróság a felperesi fellebbezés korlátaira tekintettel a rPp. 253. § (3) bekezdése alapján nem érintette a bankszámla költségre, a csekély értékű ajándék ellenértékére, a 30 éves jubileumi jutalomra, az egyszeri rezsitámogatásra és a kórházi tartózkodás ellenértékére, a cafetériára, továbbá a balesetmentes közlekedési juttatás elutasítására vonatkozó elsőfokú ítéleti rendelkezéseket sem.

[73] Erre irányuló fellebbezés hiányában irányadó volt a másodfokú eljárásban, hogy a felperes 2012. június 11-én munkavégzés során szenvedett el balesetet, amely következményeiért az alperes 100%-ban helytállni tartozik. A felperes az előbbi balesetre hivatkozva vagyoni károk, ennek részeként többféle járadék, továbbá nem vagyoni kártérítés tárgyában terjesztett elő keresetet, melyet a baleset időpontjára figyelemmel a rMt., illetve annak keretei között a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: rPtk.) szabályai alapján kellett elbírálni.

[74] Az elmaradt jövedelem összegét illetően a felperes fellebbezése részben alapos volt. Az alapján elsődlegesen abban a kérdésben kellett állást foglalni, hogy az elsőfokú bíróság a helyes átlagkereseti adatok alapján rendelte-e el a szakértői bizonyítást a felperesnél a balesete óta realizálódott jövedelemveszteség pontos meghatározása érdekében.

[75] A munkavállaló – a munkaügyi perekben is irányadó rPtk. 356. § (1) bekezdésére figyelemmel – akinek a munkaképessége baleset folytán csökkent, csak akkor követelhet járadékot, ha a baleset utáni keresete (jövedelme) - neki fel nem róható okból - nem éri el a baleset előtti keresetet. A kártérítésként járó elmaradt jövedelem számításakor az rMt. 179. § (1) bekezdése és 152. §-a alapján számított átlagkeresettel kell szembeállítani a baleset utáni keresetet, majd a 182. §-a szerinti tételek levonásával állapítható meg az elmaradt jövedelem konkrét összege. Ha az alapul szolgáló munkabér növekszik, a kártérítés összegének a módosítására az rMt. 184. § (3) bekezdése alapján van lehetőség. Ez utóbbi esetben vehető figyelembe a károsultat a sérelem bekövetkezésekor foglalkoztató szervezeti egységnél, a károsulttal azonos munkakört betöltő munkavállalók ténylegesen megvalósult átlagos, éves bérfejlesztésének, vagyis az átlagkereset változásának a mértéke.

[76] A fellebbezési eljárásban irányadó volt, hogy a felek az elsőfokú eljárás során elfogadták a bérfejlesztés alapjaként az alperesnél megvalósult átlagos, éves bérfejlesztés mértékét. Ezért az elmaradt jövedelem címén járó kár alapjául szolgáló összeget, azok változását, ez alapján kellett meghatározni a teljes peresített időszakra.

[77] A fellebbezési eljárásban a felperes előadta, hogy az elsőfokú bíróság a baleset időpontjára figyelemmel (2012. június 11.) helyesen határozta meg az irányadó zárt négy negyedév jövedelmi adatait, azonban az rMt. 179. § (1) bekezdése és 152. §-a megsértésével, a 2015. február 5-e előtti időszakban megvalósult bérfejlesztéseket tévesen mellőzte az elmaradt jövedelem kiszámításánál.

[78] A fellebbezés ebben a kérdésben alapos volt, mert az elsőfokú bíróság tévesen értelmezte az elmaradt jövedelem alapját képező bér kiszámításának a szabályait. Az a körülmény, hogy az elsőfokú bíróság a felperes kárigényét a 2015. márciusát megelőző időszakra elévültnek tekintette, nem eredményezte, hogy az ezt követő időszakban esedékes

bért az elévülés időszakában realizálódott béremelések figyelmen kívül hagyásával kell számolni. Mindez nem következett az átlagkereset számítás szabályaiból sem. Azzal, hogy az elsőfokú bíróság a 2015. évi átlagkereset összegének meghatározásakor figyelmen kívül hagyott bizonyos időszakokat, a teljes kártérítés követelményével ellentétesen járt el. Mindezek alapján a felperes helyesen hivatkozott arra, hogy a 2013. és 2014. évi béremeléseket – melyek mértékét egyezően adták elő a felek a perben – az elmaradt jövedelem számításakor a 2015. márciusában esedékes átlagkereset meghatározásakor figyelembe kellett venni.

[79] A felek az elsőfokú eljárás során 2016. évre nem számoltak bérfejlesztéssel. A 2017. évi béremeléshez kapcsolódó 8.000 forintos összeg tekintetében is alapos volt a felperes fellebbezése. Az alperes és a szakszervezetek közötti 2017. évre vonatkozó bérmegállapodás (60.M.2935/2017/66. számú beadvány melléklete) I/1. pontja szerint a 2017. év első négy hónapjára járó bérkiegészítést a 2016. évi bérmegállapodás alapján biztosított havi 8.000 forint alapbérkiegészítésen felül biztosította az alperes. Az I/2. pontban úgy rendelkeztek a felek, hogy ez a 8.000 forintos alapbér kiegészítés 2017. május 1-jétől beépül a 2017. április 30-án érvényes személyi alapbérbe. A másodfokú bíróság értelmezése szerint ebből az következett, hogy a perben nem vitatott 2017. májusától megvalósuló 15 %-os átlagos bérfejlesztést 2017-től, a 8.000 forinttal megemelt átlagkereset összege alapján kellett meghatározni.

[80] Az elsőfokú bíróság az elmaradt jövedelemről rendelkezett az ítéletben, a bérfejlesztések egyes évre vonatkozó tételei azonban nem jelentettek önálló kereseti kérelmet, azoknak a kártérítés összegénél volt jelentőségük. Döntésében indokát adta annak, hogy miért az adott összeg, illetve százalék alapján rendelte el a szakértői számítást, ezért a rPp. 213. § (1) bekezdése megsértése nem volt megállapítható.

[81] Az ítéltábla alaptalannak találta a fellebbezést a 2023. májusától igényelt havi minimum 850.000 forint munkabér tekintetében, melyben a felperes az elmaradt jövedelem alapjául szolgáló átlagkereset meghatározását az alperes vezérigazgatójának sajtónyilatkozata és az alperesi álláshirdetések alapján kérte meghatározni.

[82] A másodfokú bíróság kiemeli, hogy a jogszabály egyértelműen meghatározza a kártérítésként járó elmaradt jövedelem számítására vonatkozó szabályokat. A rMt. 184. § (3) bekezdése szerint a kártérítés módosításának alapjául szolgáló munkabér-növekedés meghatározásánál az azonos szervezeti egységben, azonos munkakört betöltő munkavállalóknál ténylegesen megvalósult átlagos, éves bérfejlesztés mértéke irányadó. Jelen perben azonban az előbbi törvényi rendelkezésekkel szemben azt kellett figyelembe venni, hogy a felek a béremelés mértékre vonatkozóan egybehangzó nyilatkozatot tettek a perben.

[83] A rMt. 178. § (3) bekezdése alapján az elmaradt jövedelem megállapításánál figyelembe kell venni azt a jövőbeni változást is, amelynek meghatározott időpontban való

bekövetkezésével már előre számolni lehetett. A peradatok szerint az alperes a felperes jogviszonya megszűnését követően, 2018-tól vezette be a bértarifa rendszert. Az autóbuszvezetőket ennek alapján megillető bér összege számos körülménytől függött, így az M.70.083/2020/136. számú beadványhoz csatolt Kollektív Szerződés 2. számú mellékletének 3. pontja szerint, többek között a jegyértékesítéstől, munkamódszer átadásától, gyakorlati oktatástól, jegyellenőrzéstől. E körben volt jelentősége annak is, hogy a felperes korábbi járatának üzemeltetését nem vitatottan egy másik társaság vette át. Ezért ítéleti bizonyossággal nem lehetett megállapítani, hogy a felperes bizonyosan számíthatott a jövedelme jövőbeli változására és a baleset bekövetkezése hiányában a Kollektív Szerződés melléklete szerinti pótlékokban részesült volna, továbbá a munkabére 2023-ban elérné a vezérigazgató által említett, az autóbuszvezetők 20-25 %-ára irányadó átlagbért. Az előbbi törvényi feltételek hiányában erre az időszakra is az rMt. 184. § (3) bekezdése alapján kellett számolni a béremelést. A felek fentebb hivatkozott perbeli nyilatkozatát figyelembe véve azonban, a béremelés mértéke jelen ügyben a felek egyező előadása alapján volt megállapítható.

[84] A felperes a kártérítés összegét csökkentő tétel, vagyis az elvárhatóan megkereshető jövedelem körében alappal hivatkozott a bizonyítás hiányosságaira. Az elsőfokú bíróság helyesen tekintette releváns bizonyítéknak a foglalkozás-egészségügyi szakértő szakvéleményét, amelyben a szakértő egyértelműen úgy fogalmazott, hogy a felperes a perbeli időszakban nem volt munkaképtelen és korlátozásokkal, de vállalt munkát. Az elsőfokú bíróság megfelelő kioktatása szerint a rPp. 164. § (1) bekezdése alapján a bizonyítás e körben az alperest terhelte, aki indítványt is tett a kormányhivatal megkeresésére. A lefolytatott bizonyítás azonban ennek ellenére hiányos volt, mert a kormányhivatal a bírósági megkeresésekre adott válaszában csupán az adott időszakban meghirdetett állásokat közölte, de a települések nevét és a foglalkoztatók adatait nem jelölte meg. Ennek hiányában, pedig nem lehetett állást foglalni abban a kérdésben, hogy az elhelyezkedés elmaradása az elvárhatóság követelményére figyelemmel, miként értékelhető, illetve a rMt. 182. § c) pontja alapján van-e helye levonásnak, amennyiben igen, milyen összegben.

[85] Az elmaradt jövedelmet érintő levonások kapcsán helytállóan érvelt azzal a felperes a fellebbezésében, hogy aktív korúak ellátása címén csak azon időszak jövedelme vonható le, amelyre az elsőfokú bíróság elmaradt munkabért is számolt. Ezért az elsőfokú bíróság által levonásba helyezett 512.000 forint helyett, az elévüléssel érintett időszakot figyelmen kívül hagyva, 340.000 forint levonása indokolt.

[86] A kifejtettetekre figyelemmel, a tényállás alapos feltárása érdekében a rPp. 163. § (1) bekezdését alkalmazva, a szakértői bizonyítás kiegészítése nem mellőzhető a felperest elmaradt jövedelem címén ért kár összegének pontos meghatározásához. A felperes által elvárhatóan megkereshető jövedelem tekintetében pedig szükséges a kormányhivatal ismételt megkeresése annak tisztázása érdekében, hogy a felsorolt munkakörök mely településen, mely munkáltatónál voltak betöltetlenek. Mindezek ismeretében dönthető el, hogy a felperestől az életkora, végzettsége, egészségi állapota és a szükséges utazási idő alapján, valamely meghirdetett munkakör ellátása elvárható volt-e.

[87] A nemvagyoni kártérítés tekintetében azért találta alaposnak a fellebbezést a másodfokú bíróság, mert a kárenyhítés kérdése releváns körülmény a nemvagyoni kártérítés összegének meghatározásakor is. Az elsőfokú bíróságnak tehát az álláskereséshez kapcsolódó tényeket, körülményeket a nemvagyoni sérelmek, a felperes életminősége megváltozásának, a baleset következményeinek értékelésekor is figyelembe kell vennie. Ezért a tényállás hiányossága okán a nemvagyoni kártérítés összege kérdésben sem lehetett érdemben állást foglalni a fellebbezési eljárásban. A testi épség, az egészség sérelme nemvagyoni kártérítést alapoz meg (BDT2009.1975.). Az elsőfokú bíróságnak figyelemmel kell lennie azonban arra, hogy magasabb összegű nemvagyoni kártérítést bizonyítottan súlyos körülmények indokolhatnak. A mértéktartó és arányos összeg meghatározása érdekében bizonyítékok alapján kell értékelni a károsult személyi körülményeit, élete elnehezülését (BH2000.569.). Annak is jelentőséget kell tulajdonítani, amennyiben a károsult valamilyen módon közrehatott a károsodás kialakulásában, vagy a következmények (adott esetben pszichés károk) súlyosbodásában (Kúria Mfv.10.335/2010/4.). Azt is értékelni szükséges, hogy a munkáltató felajánlott-e további foglalkoztatást a károsult számára (Kúria Mfv. I. 10.418/2011/4.).

[88] Az ítéltábla egyetértett a felperes fellebbezésében kifejtettekkel a pótlékl bruttósításával kapcsolatban. Az elsőfokú bíróság a keresetet, az előterjesztett felperesi számítások szerint alaposnak találta. A felperes a levonásokra tekintettel határozta meg az összegszerűséget. Az alperesi beavatkozó kérelmére a bruttó megjelölés szükségtelen rögzítése az ítéletben azt eredményezte, hogy a felperest megillető összegből az alperes további levonásokat eszközöl, amivel a felperest megillető kártérítés összege csökken. Ezért a bruttó megjelölés mellőzésével a másodfokú bíróság megváltoztatta az elsőfokú ítéletet.

[89] A törzsgárdajutalom összege tekintetében is alapos volt a fellebbezés. A felperes a keresetét a 2021. november 26-án érkezett beadványában 286.000 forintban határozta meg. Az elsőfokú bíróság teljes mértékben helyt adott a keresetnek az ítélet indokolása szerint azonban az összeget mégis eltérően határozta meg. Az ítéltábla ezért a keresetnek megfelelő összegre vonatkozó fellebbezés alapján változtatta meg a marasztalási összeget.

[90] A további fellebbezési kérelmek vonatkozásában alaptalan volt a fellebbezés. A rezsitöbbletköltség tekintetében a Kúria Pfv.III.21.956/2012/5. számú határozata nem volt alkalmazható a tényállás jelentős eltérése okán. Nem vitatott peradat, hogy a felperes a baleset után 2016-ban, harmadmagával az 58 m²-es panellakásból egy 140 m²-es helységi bérelt kertes házba költözött. A felperes a lakás használatát illetően ellentmondásosan nyilatkozott az elsőfokú eljárás során. A 60.M.2935/2017/32. számú beadványban azt adta elő, hogy tanúlval lakik egy ingatlanban, egy szobát használ kizárólagosan, a másik két szobát pedig név3 a nagykorú rokkant gyermekével, a rezsit arányosan osztják meg. A 93. sorszámú jegyzőkönyvben azonban már azt adta elő, hogy a kétszintes családi házban ő alul, név3ék felül laknak és a rezsiköltségét fele-fele arányban viselik. Kioktatás ellenére sem tett tényállítást azonban arra, hogy az ingatlan pontosan milyen rezsiköltségekkel rendelkezik. A kereset elbírálásakor értékelni kellett, hogy a felperes tíz éve perben áll az alperessel, mely során egyebek között rezsiköltségek kapcsán is követeléseket terjesztett elő. Nem volt elzárva

attól, hogy a rendszeres konkrét költségeire vonatkozó bizonyítékokat beszerezze, illetve a számlákat, okiratokat megőrizze. Ezért a rPp. 8. § (1) bekezdése szerinti jóhiszemű pervitel követelményét is figyelembe véve, alappal nem hivatkozhatott arra, hogy nem volt lehetősége a bizonyításra.

[91] Az elsőfokú bíróság helyesen hivatkozott az általános kártérítés szabályaira is. Az rMt. 183. § (2) bekezdése szerint, ha a kár vagy egy részének mértéke pontosan nem számítható ki, a munkáltató olyan összegű általános kártérítés megfizetésére köteles, amely a károsult teljes anyagi kárpótlására alkalmas. Általános kártérítés járadékként is megállapítható. Az ítéltábla alkalmazandónak találta a Kúria Pfv.III.20.836/2017/6. számú ítéletében kifejtetteket, amely szerint az általános kártérítés szabályai csak akkor alkalmazhatóak, ha a kár mértéke, akárcsak részben pontosan nem számítható ki. E jogszabályi rendelkezés azonban nem adhat alapot a lehetséges bizonyítás elmaradásából fakadó hátrányos következmények elkerülésére, mivel a rezsiköltségek összecsúszása konkrétan bizonyítható, meghatározható. A felperes tisztában volt a bizonyítási kötelezettségével, ennek ellenére részletes tényállítást sem tett, pusztán az otthon tartózkodás tényére hivatkozva, bizonyítási indítványok mellőzésével érvényesített követelést. Mindezek alapján helytálló döntést hozott az elsőfokú bíróság a perben igazolt 8.000 forintot meghaladó követelés elutasításával.

[92] Az ítéltábla az előbb kifejtetteket irányadónak tekintette a kulturális többletköltségekkel kapcsolatos fellebbezés elbírálásakor is. Az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg, hogy a felperes e körben sem tett konkrét tényállítást a nyomtatott kulturális termékek vásárlását, az azzal felmerülő konkrét költségeit illetően. A perbeli nyilatkozatai ebben a kérdésben is ellentmondásosak voltak. A felperes a 8.M.70.083/2020/93. sorszámú tárgyalási jegyzőkönyvben arra a kérdésre, mivel telik egy napja, azt nyilatkozta, hogy „két kutya van, őket el kell látni, illetőleg foglalkozni kell velük”, ezen kívül TV-t néz, internetezik, ami kitölti az ideje nagy részét. Azt is elmondta, hogy hobbija nincs, mert mindenhez pénz kellene. A felperes tehát a meghallgatása során említést sem tett olyan időtöltésről, amellyel kapcsolatban kulturális többletköltsége merült fel. Saját perbeli nyilatkozata ellenében nem bizonyítja a konkrét kár bekövetkezését az általa készített különböző újságok felsorolását tartalmazó nyilatkozat. Mindezek alapján a kulturális többletköltség lejárt összege és a járadék elutasítása tekintetében is egyetértett a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság döntésével.

[93] A másodfokú bíróság az utazási költségtérítéssel kapcsolatos fellebbezést is alaptalannak találta. A Kúria az Mfv.VIII.10.169/2022/5. sorszámú – jelen ügyben is irányadó - ítéletében a következőket állapította meg. A munkáltató a munkaviszony fennállása alatt nem alperesi bérletet, hanem ingyenes utazási igazolványt biztosított a munkavállalói számára. Ennek pénzügyi ellenértéke kárként akkor számolható fel, ha a kár tényleges felmerülését és összegét a felperes bizonyítja. A Kúria az adott ügyben emiatt, csak azon hónapokra találta alaposnak a felperesi kárigényt, amely hónapokra a bérletszelvények megvásárlásával a konkrét kár bizonyított volt. Mindezeket figyelembe véve jelen perben az elsőfokú bíróság helytállóan utasította el bizonyítottság hiánya okán a 190.000 forintot meghaladó felperesi kárigényt.

[94] Az ingatlan eladásával összefüggő kárigények kérdésében is alaptalan volt a felperes fellebbezése. A peradatok alapján megállapítható, hogy a felperes a Banktól felvett hitel segítségével 58 m²-es társasházi lakást vásárolt a Cím2 számú társasházban. Az ingatlant – a teljes hitel törlesztését megelőzően - a 2017. április 13-án aláírt adásvételi szerződéssel értékesítette 14.900.000 forintért.

[95] A bizonyítási eljárás nem támasztotta alá, hogy az eladás a káreseménnyel közvetlen okozati összefüggésben állt, ezért a rMt. 174. § alkalmazásának nem volt helye. A felperes az ingatlant 2017 áprilisában adta el, azonban már jóval korábban, 2016. július 1-jétől helysége, egy 140 m²-es bérelt ingatlanba költözött tanú1 val és gyermekével. tanú1 a tanúvallomásában azt adta elő, hogy amikor együtt laktak a felperes csepeli ingatlanában, a gyermekével nem bírták a panellakásban a bezártságot, mert kerthez voltak szokva. Ezen kívül a gyermeke orvosa közelebb van a jelenlegi lakóhelyükhöz. Bár a tanú a párkapcsolatuk megszakadásáról nyilatkozott, előadta, hogy továbbra is egy háztartásban élnek, a felperes szállítja őt és gyermekét az autójával az orvosi vizsgálatokra. A peradatok szerint a tanú elkísérte a felperest a bírósági tárgyalásokra és a perbeli beadványok elkészítésében is részt vett. Arra a kérdésre, hogy a felperes mivel tölti a mindennapjait, a tanú úgy válaszolt, hogy „készül a perre...próbál keresni munkát mivel élni kell valamiből, és én nem tudom határtalanul finanszírozni, próbáljuk megoldani, hogy ne kerüljön utcára”.

[96] A felperes és tanú1 közeli kapcsolatát, életközösségét a fentiek szerint figyelembe kellett venni a csepeli ingatlanból történt elköltözés okainak vizsgálata során. Értékelni kellett azt a tényt is, hogy a felperes már az ingatlana eladását megelőző közel egy évben nem is lakott a lakásban, ami a tanúvallomást is figyelembe véve azt igazolta, az elköltözés indokai semmilyen összefüggésben nem álltak a felperes perbeli sérülésével. Ezért nem lehetett ítéleti bizonyossággal arra vonatkozó következtetést levonni, hogy az ingatlan eladása a munkavégzés során elszenvedett baleset nyilvánvaló következménye volt. Az alperesi beavatkozó helytállóan mutatott rá a fellebbezési ellenkérelmében, hogy a felperes az elsődleges kérelmében az oksági összefüggés tisztázása nélkül, lényegében kárként kíván érvényesíteni egy tehermentes ingatlan jelenlegi piaci értékén alapuló igényt a munkahelyi balesetére hivatkozva, annak ellenére, hogy az eladott ingatlan vételára a vagyont gyarapította, vagyis ez az összeg nem minősült kárnak. A károkozó magatartás, az okozati összefüggés hiánya okán azonban – a kifejtettek szerint – a felperes másodlagos, harmadlagos és negyedleges keresete, illetve a bérleti díj, mint járadék iránti kérelem elutasításával is egyetértett az ítéltábla.

[97] A fentiekre tekintettel az ítéltábla – a nem fellebbezett részt nem érintve - a rPp.) 252. § (3) bekezdése alapján az elmaradt jövedelem címén előterjesztett kárigények és a nemvagyoni kártérítés körében, a perköltségre is kiterjedően az elsőfokú bíróság ítéletét hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróságot ebben a körben a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasította, a pótlékl és a törzsgárda jutalom körében részben megváltoztatta, egyebekben a rPp. 253. § (2) bekezdése alapján helybenhagyta.

[98] Az elsőfokú ítélet perköltségre vonatkozó rendelkezésének a hatályon kívül helyezése is indokolt volt, mert a rPp. 81. § (1) bekezdésének alkalmazása körében a pernyertesség-pervesztesség arányának meghatározása a teljes kereset elbírálása alapján lehetséges.

[99] Az elsőfokú bíróság 77.797.543 forintban határozta meg a pertárgyértéket, így az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Itv.) 42. § (1) bekezdésének a) pontja alapján kiszabható maximális 1.500.000 forintos eljárási illetéket osztotta meg a felek között a pernyertesség-pervesztesség arányában. A pontos arány és ennek következtében az 1.500.000 forintos illeték viselésének a megoszlása a teljes követelés elbírálása ismeretében lehetséges, ezért volt szükséges az illetékre vonatkozó rendelkezések hatályon kívül helyezése is a rPp. 253. § (3) bekezdése szerint. A pervesztesség pontos arányának ismeretében lehet dönteni az eljárás során felmerült költségek viseléséről is, ami a szakértői és egyéb költségekkel kapcsolatos rendelkezés hatályon kívül helyezését is indokolta.

[100] Az ítéltábla figyelembe vette az ítélet hatályon kívül helyezésével kapcsolatos egyes kérdésekről szóló 1/2014. (VI. 30.) PK vélemény 3. pontjában foglaltakat. Az összecszerűség pontos meghatározása érdekében a szakértői vélemény kiegészítése szükséges, amelyhez nem elegendő a szakértő másodfokú tárgyalásra történő megidézése. A meghirdetett állásokkal kapcsolatos bizonyításhoz szintén további, adott esetben időigényes eljárási cselekmények lefolytatása szükséges. Az előbbiekre tekintettel a bizonyítás jelentős mértékű kiegészítése indokolt, ami meghaladja a másodfokú eljárás kereteit. Ezért nem volt mellőzhető az elsőfokú ítélet részben történő hatályon kívül helyezése.

[101] A rPp. 252. § (4) bekezdése alapján az új eljárásra vonatkozóan az elvárhatóan megkereshető jövedelemmel kapcsolatos tényállás tisztázása szükséges a kormányhivatal ismételt megkeresésével. Ez alapján az elsőfokú bíróság feladata a kapott adatok egybevetése a felperes szakértői vélemények által igazolt egészségi állapotával, munkavégzési képességével, személyes körülményeivel és azok alapján meghatározni az elmaradt jövedelemből levonandó tételeket.

[102] A könyvszakértői bizonyítás kiegészítése azért szükséges, mert a számításokat a kifejtettek szerint téves átlagkereset alapján, egyes béremelések figyelmen kívül hagyásával végezte el a szakértő. A 2013. és 2014. években megvalósult bérfejlesztés ténye és mértéke nem volt vitatott. Ezért a szakértői bizonyítást ezekre, továbbá a 2017-ben megvalósult havi 8.000 forintos emelésre tekintettel kell kiegészíteni, azaz a teljes időszakra újraszámolni alkalmazva az 1/2006. (V. 22.) PK véleményben, illetve az MK 32. számú állásfoglalásban kifejtetteket, továbbá az elvárhatóan megkereshető jövedelem tekintetében kiegészítendő bizonyítás eredményét.

[103] A pertárgyérték, továbbá a pernyertesség- pervesztesség arányának megállapításakor a rPp. 21. § (1) és (2) bekezdése a) és b) pontjai alkalmazása során az elsőfokú bíróságnak az ellenőrizhetőség érdekében az egyes kereseti kérelmek összegeit is meg kell jelölnie és az alapján meghatározni a pertárgyértéket, továbbá a pernyertesség arányát.

[104] A másodfokú bíróság a per rendkívül elhúzódó időtartamára figyelemmel felhívja a figyelmet a rPp. 8. § (1) bekezdésében rögzített jóhiszemű pervitel követelményére és arra, hogy az elsőfokú bíróságnak a rPp. 2. § (1) és (2) bekezdése alkalmazásával különös gonddal kell ügyelnie a nyilatkozatok, kérelmek indokolatlan, a per további elhúzódását eredményező megváltoztatásának megakadályozására a rPp. 3. § (4) bekezdése körében, szükség esetén a rPp. 8. § (4) bekezdése alapján pénzbírság alkalmazásával.

Záró rendelkezések

[105] A másodfokú bíróság a fellebbezett pertárgyértéket a következők szerint határozta meg a rPp. 21. §-ára figyelemmel. Az elmaradt jövedelem, mint járadék alapján 12 x 935.058 forint, a rezsiköltség esetében 12 x 17.646 forint, a törzsgárdajutalom esetében a különbözet, vagyis 62.247 forint, a kulturális járadék esetében 12 x 8.000 forint, az utazási járadék tekintetében 12 x 11.176 forint, az ingatlan eladása körében 28.000.000 + 447.000 + 12 x 110.000 forint, utóbbi, mint járadék, a pótlékl esetében 24.894 forint és a nem vagyoni kártérítés esetében 5.000.000 forint alapján.

[106] A felperes a pótlékl és a törzsgárda jutalom tekintetében eredményesen fellebbezett (62.247 forint). Egyebekben – leszámítva a hatályon kívül helyezett ítéleti rendelkezéseket - alaptalan volt a fellebbezés (rezsiköltség - 211.752, kulturális költség - 96.000, utazási költség 134.112, ingatlannal kapcsolatos kár 28.000.000 + 447.000 + 12 x 110.000), ezért a rPp. 78. § (1) bekezdése alapján a felperes köteles az alperes és a beavatkozó másodfokú perköltségét megtéríteni a jogerősen elbírált fellebbezési kérelmek alapján.

[107] Az Itv. 46. § (1) bekezdése szerint a fellebbezési eljárás illetéke legfeljebb 2.500.000 forint. Ezt az összeget kellett arányosítani a jogerősen elbírált fellebbezési kérelmek és a hatályon kívül helyezett ítéleti rendelkezésekhez kapcsolódó összegek alapján. A hatályon kívül helyezett ítéleti rendelkezések (elmaradt jövedelem, mint járadék 12 x 935.058 forint + 5.000.000 nem vagyoni kárigény) alapján a pertárgyérték 16.220.696 forint. A jogerősen elbírált kérelmek pertárgyértéke 30.208.864 forint. A másodfokú bíróság érdemben a fellebbezett pertárgyérték 47%-ában hozott határozatot, ami a 2.500.000 forint esetében 1.175.000 forint. Ez az összeg a felperest terhelte, azonban azt a munkavállalói költségkedvezményre tekintettel a rPp. 358/B. §-a és 84. §-a alapján az állam viseli.

[108] Az ítéltábla a hatályon kívül helyezett ítéleti rendelkezésekkel összefüggésben a felek másodfokú perköltségét az IM rendelet 3. § (5) bekezdése alapján személyenként 300.000

forintban, a fellebbezési eljárás illetékének az összegét az előbbi arányosításra figyelemmel 1.325.000 forintban határozta meg. Ezek viseléséről a rPp. 252. § (4) bekezdése alapján az elsőfokú bíróságnak kell határoznia a megismételt eljárást befejező határozatában.

Budapest, 2024. szeptember 26.

dr. Orosz Andrea s.k.
s.k.

a tanács elnöke

dr. Laczó Adrienn Lilla s.k.

előadó bíró

dr. Szalai Beatrix

bíró